PROFESOR MILOSLAV SYNEK SLAVÍ ŽIVOTNÍ JUBILEUM

DOI: 10.18267/j.aop.487

Jiří Klečka, Dagmar Čámská, Jindřich Špička*

Abstract

PROFESSOR MILOSLAV SYNEK HAS MAJOR ANNIVERSARY

In September 2015, Professor Miloslav Synek celebrated his 80th birthday and decided to retire from active academic career. The article provides a retrospective view of Professor Synek's professional career, reviewing both his work and his students' and colleagues' memories. Professor Synek is an outstanding expert in Business Economics, the founder of the Department of Business Economics at the University of Economics, Prague, as well as the author of key books about Business Economics in the Czech Republic. His work consists of not only his academic career but also his close cooperation with practice. In 2007, he was awarded Alois Rašín's medal for his contribution to economics and education. Last but not least, he has been an excellent teacher, an inspiring, polished and responsive man.

V roce 2015, konkrétně 20. září, oslavil prof. Ing. Miloslav Synek, CSc., své životní jubileum – 80. narozeniny. V témže roce ukončil svou dlouhou a bohatou pedagogicko-vědeckou kariéru na Vysoké škole ekonomické v Praze. Dovolte nám tímto ohlédnout se za kariérou pana profesora Synka a připomenout jeho velký přínos pro mnoho generací studentů, akademických pracovníků a manažerů firem, neboť pro ně pro všechny představovalo a stále představuje dílo profesora Synka důležitý zdroj poznání.

Profesor Miloslav Synek, uznávaná osobnost v oblasti podnikové ekonomiky, vynikající a oblíbený pedagog, se narodil roku 1935 v Brně. Dětství strávil v Letovicích u Brna, střední školu (obchodní akademii) absolvoval ve Svitavách. V roce 1959 absolvoval VŠE v Praze, obor učitelství ekonomických předmětů, a to obhajobou diplomové práce na téma *Efektivnost československé letecké dopravy*, již napsal po absolvování provozní praxe u ČSA. Roku 1965 nastoupil na VŠE jako odborný asistent. V roce 1973 obhájil kandidátskou disertační práci na téma *Modelování nákladů*. Jeho metodika analýzy nákladů byla doporučena ústředím SBČS pro analýzy prováděné jejími pobočkami i pro průmyslové podniky. V roce 1983 byl jmenován docentem pro obor ekonomika průmyslu a v roce 1990

* Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (email: jiri.klecka@vscht.cz); ČVUT v Praze, Masarykův ústav vyšších studií (email: dagmar.camska@cvut.cz); Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská (email: jindrich.spicka@vse.cz).

profesorem pro tentýž obor. Do roku 1989 absolvoval několik stáží na vysokých školách v Moskvě, Varšavě, Krakově, Sofii, Budapešti a Berlíně.

V roce 1990 byl jmenován vedoucím nově ustavené katedry podnikové ekonomiky.¹ Tuto pozici zastával do června 2003, kdy funkci převzala prof. Ing. Eva Kislingerová, CSc. Za jeho vedení došlo na katedře k vytvoření nového oboru Podniková ekonomika a management, v rámci něhož vznikly zcela nové předměty a nové učební pomůcky. Jmenujme zejména dvě zásadní vysokoškolské učebnice podnikové ekonomiky, a sice *Podniková ekonomika* (bakalářský stupeň studia) a *Manažerská ekonomika* (magisterský stupeň studia), které jsou v roce 2015 na pultech knihkupectví již v šestém, respektive pátém rozšířeném a aktualizovaném vydání.

Profesor Synek je autorem řady dalších publikací, z nichž uvedme např. monografii *Modelování nákladů, Výpočty v ekonomice a řízení průmyslu, Ekonomická analýza*, a několika desítek odborných článků. Jeho publikace mají velkou odezvu v hospodářské praxi, kde často slouží jako metodický návod pro řešení různých rozhodovacích problémů. Několik desítek článků publikoval v časopisech Politická ekonomie, Finance a úvěr, Ekonom, Podniková organizace, Acta Oeconomica Pragensia, Zpravodaj VŠE a v odborných časopisech v zahraničí. Některé jeho práce byly oceněny rektorem a děkanem VŠE, jiné získaly ceny nakladatelství.

Své odborné znalosti rozšiřoval a prohluboval profesor Synek na odborných zahraničních stážích a spoluprací s podnikovou sférou. V 90. letech absolvoval kurz pro řídící pracovníky na University of Iowa v USA (Executive Development Program), studijní pobyt na Texas A&M University v USA, studijní pobyt na univerzitě v Manchesteru ve Velké Británii a působil též jako hostující profesor na Rochester Institute of Technology (RIT) v New Yorku. Nezapomínal ovšem ani na nutnost spojení teorie s praxí. Působil například jako poradce a ředitel sekce oceňování podniku Institutu oceňování majetku v Praze nebo jako člen představenstev akciové společnosti Minerva Boskovice a investiční společnosti EVBAK, a. s. Svá odborná stanoviska uplatnil také jako člen vědeckých rad vysokých škol.

Za své odborné aktivity byl profesor Synek v roce 2007 oceněn Medailí Aloise Rašína. Touto medailí jsou oceňovány osobnosti, které se významným způsobem zasloužily o rozvoj VŠE v Praze nebo přispěly k rozvoji ekonomické vědy a vzdělanosti.

Tento článek nemá být jen výčtovou retrospektivou kariéry profesora Miloslava Synka, ale také ohlédnutím tří jeho kolegů, kteří s ním na Fakultě podnikohospodářské působili – Jiřího Klečky, Dagmar Čámské a Jindřicha Špičky.

Profesor Synek: Kultivovaný, vstřícný, progresivní

Jiří Klečka

Profesora Synka jsem poznal jako student ve druhé polovině 80. let. Byl jedním z mých vyučujících a zároveň zkoušejícím předmětu Ekonomika podniku. Byl také autorem jedné z hlavních studijních opor tohoto předmětu – učebnice *Výpočty v ekonomice a řízení*

1 Předchůdcem katedry podnikové ekonomiky byla katedra ekonomiky průmyslu, která byla založena v roce 1952. V roce 2015 se katedra podnikové ekonomiky přejmenovala na katedru strategie.

průmyslového podniku. Když dnes prizmatem klasifikace určujících faktorů podniku² rozdělených na faktory nezávislé a faktory závislé na hospodářských systémech pohlédnu na obsah a metody výkladu profesora Synka již v době mých studií, kdy naše ekonomika byla ještě plánovaným hospodářstvím, nemohu než konstatovat, že již tehdy se pan profesor velmi důkladně a zdařile zabýval na svých přednáškách i ve svých knihách problematikou faktorů činnosti podniku nezávislých na hospodářském systému, ať již šlo o výrobní faktory, o princip hospodárnosti a do určité míry i o finanční rovnováhu podniku. Díky tomu již tehdy jeho studenti a čtenáři poznali a dostali možnost rozumět a využívat mj. metody a analýzy kapacitních výpočtů (včetně progresivních postupů vyživajících matricové počty), analýzy nákladů (analýza bodu zvratu a analýzy navazující),³ optimalizační modely a postupy (mj. lineární programování, modely zásob a další). Velmi přehledně a srozumitelně přednášel i psal profesor Synek také o kvantitativní stránce práce s ukazatelovými soustavami (pracujícími zejména se statistickými metodami analýzy souhrnných indexů) či např. s metodami hodnocení investic (včetně vnitřního výnosového procenta).

V 90. letech jsem, již jako pracovník katedry, měl možnost účastnit se a zblízka pozorovat dotváření disciplíny podnikové ekonomiky pro podmínky tržního hospodářství katedrou podnikové ekonomiky pod vedením právě profesora Synka. V klíčových předmětech celoškolských (Nauka o podniku, později Podniková ekonomika 1), fakultních (Fakulta podnikohospodářská, předmět Manažerská ekonomika a další) i v příslušné hlavní literatuře pro vysokoškolské studenty (nejen na Vysoké škole ekonomické v Praze, ale i na velké části dalších vysokých škol v ČR vyučujících podnikohospodářskou problematiku) a pro širokou odbornou veřejnost (výše již uvedené zásadní tituly *Podniková ekonomika* a *Manažerská ekonomika*) navázal profesor Synek spolu s Katedrou podnikové ekonomiky na svoje předchozí dílo formulací, zahrnutím a výukou problematiky i těch určujících faktorů podniku (opět dle uvedené klasifikace²), které jsou závislé na hospodářském systému, a to samozřejmě pro v 90. letech nastupující (vracející se) tržní hospodářství charakterizované třemi základními principy: za první principem autonomie (podnik si sám určuje plán hospodaření); za druhé principem maximalizace zisku, resp. hodnoty pro podnik – pro jeho shareholders, resp. stakeholders (tedy hospodaření založené na dosahování zisku, resp. na tvorbě hodnoty); a za třetí principem soukromého vlastnictví. Tyto vědecké, pedagogické i publikační aktivity katedry podnikové ekonomiky vedené profesorem Synkem přispěly v ČR zásadně ke vzniku a rozvoji vědecké, pedagogické i společenské disciplíny podnikové ekonomiky.⁴

Nemohu ovšem opomenout profesora Synka jakožto osobnost, autoritu nejen odbornou, ale především lidskou. Již jako jeho student, ale neméně později jako jeho spolupracovník, jsem vždy obdivoval kultivované vystupování pana profesora, což se významně

- 2 Podle WÖHE, G.; KISLINGEROVÁ, E., 2007. *Úvod do podnikového hospodářství* (2. přeprac. vyd.). Praha: C. H. Beck.
- 3 Včetně konstrukce příslušných modelů, přesahující i dnešní (!) běžnou CVP (Cost-Volume-Profit) analýzu mj. v zohledňování případných nelinearit ve vztazích mezi veličinami, jakož i metody manažerského účetnictví, zahrnující zejména problematiku kalkulací a rozpočtů integrovaných mezi ostatní nástroje vnitropodnikového řízení)
- 4 Viz např. KISLINGEROVÁ, E.; SYNEK, M. a kol., 2010. *Podniková ekonomika ve světle vývoje posledních dvaceti let*. Praha: Oeconomica.

týká i jeho slov – psaných i mluvených. Lehkost a čtivost jeho sdělení se dodnes snoubí s exaktností a věcnou správností podloženou bezpečnými a širokými znalostmi nejen disciplín ekonomických, ale i dalších, včetně technických. Důsledné dodržování pravopisu, ale i např. typografických pravidel, jakož i dalších norem, logicky zapadá do pozitivní mozaiky dokonalosti a v případě pana profesora Synka je na hony vzdáleno samoúčelnému puntičkářství. Pan profesor pro mne není jen vzorem kultivovanosti, ale také vstřícnosti a laskavosti. Jeden příklad za mnohé: jakožto spoluzkoušející mi pan profesor kdysi prozradil jednu ze svých zásad při klasifikaci: „Když už se stane, že výsledek zkoušeného padne přesně na hranici mezi dva stupně, tak mu dám tu lepší známku.“

Profesor Synek: Guru podnikové ekonomiky

Dagmar Čámská

Pan profesor Synek již kdysi byl a stále je pro mne a mé spolužáky legenda, či řečeno populárním managementovým slovem guru podnikové ekonomiky. Počítám-li správně, začíná příběh, o který se s vámi chci podělit, jednoho podzimního večera roku 2006. Valná část třetího ročníku Fakulty podnikohospodářské daného večera zasedla do zelených sedaček Nové auly, nynější Vencovského auly, k přednášce dnes již neexistujícího předmětu PE_301 Podniková ekonomika 2, později nahrazeného Financemi podniku s identity 1FP211 nebo 3PE211. Očekávali jsme příchod ryšavé hlavy paní profesorky Kislingerové, leč místo ní se objevil bělovlasý, bělovousý pán. Zčásti jsme na něj koukali jako na zjevení, které se pomalu a nejistě blížilo (pan profesor mi odpustí) k prezentačnímu prostoru auly. Někteří se možná i těšili, že si profesor spletl místnost nebo čas a že bude ještě o zábavu postaráno, až ho energická dáma Kislingerová vyžene ze svého místa. Ale starý pán neohroženě spustil slidy k předmětu Podniková ekonomika, které pro nás měla připravené paní profesorka, což znamenalo, že se jedná o suplování. Bělovlasý pán promítal slidy a mluvil k nim, aniž by byl slyšet. Vencovského aula je největší aulou Vysoké školy ekonomické, a tak není možné mít plnohodnotnou přednášku bez mikrofonu a příslušné techniky.

Dnes si již nevzpomínám, zda mu AVC služba vůbec nedala mikrofon nebo mikrofon řádně nefungoval. Byl podzimní večer, venku už tma, Vencovského aula byla klimatizací tak přechlazená, že jsme seděli v kabátech, a k tomu ještě přednáška, kterou neslyšíte. Nemůžete se tedy divit, že jsme se se spolužáky rozhodovali, zda by nebylo lepší za této situace aulu pokradmu opustit horními dveřmi. Netuším, kdo s touto informací přišel, ale někdo každopádně věděl, že před námi stojí profesor Synek, a tak se celou aulou jako tichá pošta začala šířit zpráva: „To je ten profesor Synek, co napsal Podnikovku!“ Páni, autor modré bible Podniková ekonomika! Tato jediná věta změnila uvažování i atmosféru v aule během několika minut. Na odchod už nikdo ani nepomyslel, ke kabátům jsme přidali i šály a společně s TÍM panem profesorem Synkem jsme si nadšeně četli slidy.

Ačkoliv jsem se poté s profesorem Synkem setkala osobně ještě mnohokrát, ať již jako studentka výběrového předmětu Ekonomická analýza, nebo doktorandka katedry podnikové ekonomiky, nejsilnějším dojmem pro mne dodnes zůstává ten kratičký, a přesto tak zásadní okamžik v aule, kdy jediné příjmení dokázalo změnit rozhodnutí mé i všech kolem. Toto kouzlo ale funguje pouze tehdy, stojí-li za jménem silná osobnost s vůlí, úsilím a z něj plynoucími zásluhami. Pro nás to tehdy byla právě ona

„modrá kniha“, jež poskytovala ucelený pohled na podnik a která byla naším prvním krokem do oblasti zakládání podniků, financování, účetnictví, marketingu, logistiky a dalších. Pro mne osobně se k tomu později přidaly i další výsledky práce pana profesora, ať již se jednalo o „zelenou“ *Manažerskou ekonomiku*, skriptu *Ekonomická analýza* nebo výpisky o modelech predikce finanční tísně, které se záhy staly tématem mé vlastní disertační práce. K tomu všemu musím přidat i nehmotné výstupy v podobě noblesního vystupování pana profesora při schůzích katedry, výjezdních zasedáních nebo konferencích a zároveň způsob, jakým vyjadřoval své myšlenky a názory k probíraným tématům. Ty totiž nenechávaly člověka chladným a přímo vybízely k zamyšlení nad dalším směřováním a vůbec smyslem toho všeho.

Pokud bych měla ocenit práci profesora Synka v rámci disciplíny podnikové ekonomiky, vybrala bych si k tomu základní vzorec produktivity, kdy je celkový výstup dělen celkovým vstupem. Věřte, že pan profesor Synek v tomto ocenění neoddiskutovatelně dosahuje hodnoty výrazně vyšší než jedna, a to nejen pro mne, ale i pro mnohé další.

Profesor Synek: Inspirativní pedagog

Jindřich Špička

Na rozdíl od svých předřečníků jsem neměl tu čest být studentem profesora Synka, neboť jsem Vysokou školu ekonomickou na bakalářském ani magisterském stupni nestudoval. Jako student oboru Ekonomika a management na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze jsem se však setkával s knihami profesora Synka jako se základní literaturou, a to jak s *Podnikovou ekonomikou*, tak s *Manažerskou ekonomikou*, což svědčí o tom, že jeho publikace byly a stále jsou základním kamenem pro studium podnikové ekonomiky na českých vysokých školách. Již tehdy jsem považoval pana profesora za vůdčí osobnost oboru Podniková ekonomika a zdaleka jsem netušil, že se s ním osobně setkám, stanu se jeho spolupracovníkem na VŠE, ba dokonce že budu mít kancelář vedle něj – ve 3. podlaží Rajske budovy VŠE na Žižkově. Po absolvování PEF ČZU v Praze v roce 2006 jsem dva roky přemýšlel o tématu své doktorské disertační práce a koketoval s myšlenkou jít studovat doktorské studium na VŠE v Praze. Nikoho jsem tam v té době neznal a profesor Synek byl první, s kým jsem se na VŠE seznámil (v této souvislosti je nutno přiznat zásluhu mé tehdejší vedoucí v Ústavu zemědělské ekonomiky a informací a bývalé studentce profesora Synka Alici Pickové).

Pan profesor mne na prvním setkání velmi příjemně překvapil jak svým noblesním vystupováním hodným univerzitního profesora, tak tím, že téma zemědělské ekonomiky, kterému se dlouhodobě věnuji, neodmítl jako nepatřičné pro VŠE v Praze. Ba naopak, chápal tento obor jako příležitost k diverzifikaci témat na katedře podnikové ekonomiky a jako určité pokračování tradice na fakultě, jejíž součástí byla do roku 1989 katedra ekonomiky zemědělství. Právě setkání s profesorem Synkem se ukázalo být určujícím okamžikem pro mé rozhodnutí psát svou disertační práci na katedře podnikové ekonomiky.

Jednou z mých prvních pedagogických zkušeností byla cvičení v předmětu 3PE432 Finanční analýza, který pan profesor garantoval. Velmi se mi líbil jeho vlídný přístup ke studentům a to, jak se jeho přirozená autorita, znalosti a zkušenosti propojily ve velmi poutavých přednáškách. V rámci přednášek vystupoval i jeden velmi zajímavý host, Ing. Harry Pollak, Ph.D. (1923–2014), který byl nejen nejstarším doktorandem na VŠE

v Praze (v roce 2003 promoval ve věku 80 let a byl právě doktorandem profesora Synka), ale také bohatou studnicí zkušeností z práce krizového manažera řady významných zahraničních firem. Následná diskuse dvou zkušených odborníků vždy studenty motivovala k formulaci vlastních otázek a na konci hodiny pokaždé následoval mohutný potlesk, nezřídka aplaus ve stoje, dnes zvaný „standing ovation“.

Vzpomínám si také, jak pan profesor při přednáškách v předmětu Finanční analýza provázel svůj přednes praktickými příklady. Jeho výklad byl přehledný, výstižný a v řadě případů i vtipný, to když pan profesor přednášku proložil humornými poznámkami. Důkladně promyšlena měl profesor Synek i zadání a hodnocení semestrální práce a závěrečný test. Z tohoto pohledu byla pro mne spolupráce s ním „vysokou pedagogickou školou“.

Profesor Synek se velmi angažoval také v životě na katedře podnikové ekonomiky. Pravidelně se účastnil kolokvií doktorských disertačních prací, kde svými poznámkami přirozeně vedl doktorandy ke zkvalitnění jejich prací. Zúčastnil se také řady výjezdních zasedání katedry, kde jsem obdivoval nejen jeho přehled o aktuálním dění a schopnost vnést do diskusí se zástupci firem nový pohled a filosofický kontext k problémům, s nimiž se firmy setkávaly, ale také jeho kondici při delších prohlídkách podniků a center měst. Domnívám se, že každé setkání s kolegy vnímá profesor Synek jako příležitost nejen předat dál něco ze svých bohatých zkušeností, ale také aktualizovat a rozšířit svůj vlastní pohled na svět. Tento přístup je dnes vzácný.

S odchodem pana profesora Synka z aktivního akademického života končí na VŠE jedna vzácná éra. Střídá ji ovšem éra jiná a ta je v rukou nás samotných. Nová generace má oproti panu profesoru Synkovi jednu velkou výhodu, neboť on začínal svou vědeckou a pedagogickou kariéru téměř s prázdnýma rukama. Zatímco my v našich rukách třímáme pětadvacet let tradice novodobé podnikové ekonomiky.